

V SNG Nova Gorica Idiomatic

Nenavadno, tudi zabavno iskanje jezikovnega sporazumevanja

Ker se esperanto, mešanica evropskih jezikov, ni obnesla, je angleščina postala tisti vezni jezikovni člen med različno govorečimi v kulturnih, gospodarski, političnih, znanstvenih in še katerih krogih. Kaj pa če tega jezikovnega "deus ex machina" ne bi bilo, kako bi se ljudje različnih narodnosti sploh lahko sporazumevali? Morda pa bi res potrebovali tak "stroj", kot nastopa v predstavi *Idiomatic*. Ta čudežni stroj je tehnološka novost, ki simultano, računalniško prevaja besede tistih, ki govorijo, a jih drugi ne razumejo. Prevod pogovora se prikazuje kot projekcija na velikem ekranu. Ta neverjetna naprava, ki premošča jezikovne pregrade, naj bi premagala vse ovire v komunikaciji in pripomogla tudi k miru v svetu.

Večjezična predstava *Idiomatic*, pravzaprav "gledališki eksperiment", je nastala kot mednarodna koprodukcija. Pri njej so sodelovali Transquinguennal, Theatre de de Liege in DC&J creation (Belgija), Teatrul National Marin Sorescu Craiova (Romunija), Theatre de Choisy-le-Roi (Francija), Det Norske Teatret Oslo (Norveška), European Theatre Convention. Vzklila je v projektu ETC European Theatre lab: *Dub it, none voice, many languages*. V tej svojevrstni "predstavi" nastopajo igralci petih oz. šestih različnih narodnosti: George-Albert Costea (Romunija), Anna Galy (Belgija), Georg Peetz

(Nemčija), Elisabeth Sand (Norveška), Miguel Declaire (Belgija) in Andrej Zalesjak iz SNG Nova Gorica. Vsi akterji tega svojevrstnega gledališkega prikaza so soavtorji, saj so to posebno upri-

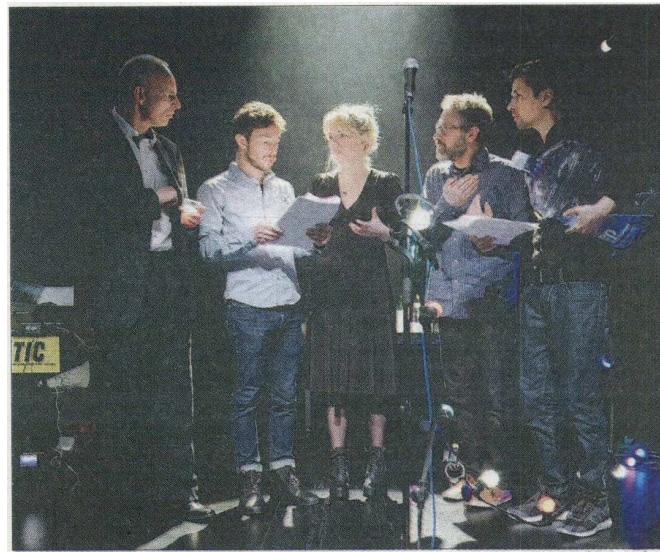

Foto SNG Nova Gorica / Peter Uhan

zoritev na podlagi zamisli sami sooblikovali, zapisala pa jo je Mary Henry, ki jo je s skupino Transquinguennal tudi režirala. Snovci prevajalskega programa so Multitel (Belgija) in Incesa (Romunija). Na malem odru Slovenskega narodnega gledališča je bila premierno uprizorjena v sredo, 13. februarja 2019, potem ko so jo že odigrali v Romuniji (16. maja 2018, Teatrul National Marin Sorescu Craiova), na Norveškem (7. junija 2018, Det Nor-

ske Teatret Oslo), v Franciji (31. januarja 2019, Theatre de Choisy-le Roi), v Belgiji (5. februarja 2019, Theatre de Liege). Nazadnje pa je pristala še v novogoriškem gledališču, kjer je imel vo-

sno podelitev nagrade mednarodnega mirovnega inštituta idiomaticu za prispevek k miru v svetu. Prototip stroja naj bi namreč znal simultano prevajati! Računalnik naj bi prepoznal glasove, ločeval med jeziki in jih po slovarski bazi sproti prevajal ter misli projiciral na oder. A takoj na začetku nastane zmeda, ker stroj ne dela, kot bi moral, pa še ti, ki ga predstavljajo, se med seboj nikakor ne morejo sporazumeti. Povrh vsega tudi ne poznajo lokalnih navad. Skratka, vse se začne v kar precejšnji zmešnjavi, v katero se seveda zaplete tudi gledalec, a potem polagoma vse steče tudi s pomočjo publike. V Novi Gorici je nekajkrat na oder, na povabilo igralcev, iz publike stopila pesnica Petra Koršič. Upoštevač njeno sproščenost, je zelo verjetno, da je že vnaprej vedela za ta svoj "nastop". Še drugi gledalci so se sicer bolj zadržano oglašali iz dvorane, ko je bilo treba npr. iz nemščine pomagati prevajati pesniške stihe. Kratka, v tekočem tempu prikazana gledališka skica, pri kateri ob koncu (v resnici ni nikakršnega konca!) igralci gledalce povabijo na pokušnjo koktajla in specialitete (na novogoriškem odru je George-Albert Costea naredil južnoromunsko sladico; na drugih tujih odrih pa so poskusili tudi joto, ki jo je pripravil Zalesjak), je ponudila tudi nekaj humorističnih trenutkov, predvsem ko je stroj v slovenščino prevajal tuje reke in re-

kla, ki seveda v dobesednem prevodu ne pomenijo nič, nimajo ne repa ne glave. Vsak narod, kot znano, po svoje pove kakšno modro resnico, ki korenini v davnih izkušnjah, te pa so se ohranile po ljudskem izročilu kot pregovori in reki. Komičen trenutek, pa tudi malce strašljiv, je tisti, ko se stroj samodejno začne pogovarjati z nastopajočimi in po svoje "razmišljati". Morda se bo kdaj v prihodnosti to res uresničilo, glede na to, da se zmeraj bolj pametni roboti že močno približujejo človeku oz. ga kje že prekašajo, kot npr. tisti, ki jih uporabljajo kirurgi.

Mednarodni multimedijijski, multikulturni gledališki eksperiment *Idiomatic* (projekt mednarodne gledališke mreže evropskih gledališč, ETC) je bil za igralce, kot je povedal Zalesjak, zelo pozitivna izkušnja, tudi ob spoznavanju drugačnih gledaliških realnosti, ki so bolj ali manj od-

prte za novosti v gledališki umetnosti oz. bolj zasidrane v klasično gledališko poustvarjalno delo. Vsekakor je zanimiv tudi za gledalce že zaradi koncepta kot takega, ki razpira drugačne načine uprizarjanja in mimogrede tudi pokaže, kako gledališke stvaritve sprejema publika na Vzhodu ali Zahodu in kako se sploh obnaša ob prikazani jezikovni zmedenosti in koliko je pripravljena sodelovati pri razmotavanju in tolmačenju vsebine.

V Novi Gorici je publika *Idiomatic* dobro sprejela, kot so jo tudi drugod, in se pri tem tudi zabavala, zraven pa se zamislila v nove možnosti, ki jih ponuja nenehno se razvijajoča tehnologija, pa tudi v to, kakšno silno sporočilno moč ima jezik. Če ta zmanjka, je sporazumevanje dosti bolj težavno, pa še do nesporazumov lahko pride.

Iva Koršič